

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 331/2024-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **ŠÁŠIK & Partners s. r. o.**, Sokolská 18, Bratislava, IČO 36 860 069, zastúpenej advokátkou JUDr. Evou Vidovou, Vinohradnícka 14, Svätý Jur, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/6/2023 z 31. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4Cdo/6/2023 z 31. januára 2024 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že proti sťažovateľke ako žalovanej sa viedol spor o zaplatenie sumy 123 000 eur s príslušenstvom. Bývalý Okresný súd Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) rozhodol vo veci rozsudkom pre zmeškanie č. k. 50C/45/2021-71 z 9. decembra 2021 (ďalej len „rozsudok pre zmeškanie“), pretože sťažovateľka sa nedostavila na súdne pojednávanie, na ktoré bola riadne predvolaná, pričom protistrana navrhla rozhodnúť kontumačným rozsudkom podľa § 274 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Sťažovateľka podala návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, v ktorom tvrdila, že na nariadenom súdnom pojednávaní uskutočnenom 9. decembra 2021 sa nezúčastnila, pretože jej jediný konateľ mal deň pred pojednávaním úraz nosa, ku ktorému došlo tak, že narazil do dverí a následne sa podrobil nemocničnému ošetreniu.

3. Okresný súd návrh sťažovateľky na zrušenie rozsudku pre zmeškanie zamietol uznesením č. k. 50C/45/2021-84 z 18. januára 2022. V dôvodoch rozhodnutia skúmal, či sťažovateľkou uvádzané skutočnosti možno považovať za ospravedliteľný dôvod na zrušenie kontumačného rozsudku. Predložené listinné dôkazy podľa jeho názoru nepreukázali, že by zdravotné komplikácie znemožnili sťažovateľke informovať okresný súd mailom, telefonicky alebo elektronickým podaním o tom, že sa nezúčastní pojednávania. Zdôraznil, že úraz sa stal deň pred pojednávaním v dopoludňajších hodinách, a na odborné vyšetrenie bol konateľ sťažovateľky objednaný až na druhý deň o 14.00 h. Okolnosti neprítomnosti sťažovateľky na pojednávaní preto nevyhodnotil ako natoľko intenzívne, že by jej znemožnili ustanoviť za seba substitúta alebo poveriť advokátskeho koncipienta, resp. kolegu advokáta, aby sa pojednávania zúčastnil. Uzavrel, že žiadne okolnosti nebránili sťažovateľke, aby včas ospravedlnila svoju neúčasť na pojednávaní a žiadala o jeho odročenie, resp. aby upovedomila súd o svojej neúčasti, prípadne sa dala na ňom zastúpiť.

4. Okresný súd sa okrajovo zaoberal aj námietkou miestnej nepríslušnosti, ktorú sťažovateľka vzniesla v návrhu na zrušenie kontumačného rozsudku, keď konštatoval jej oneskorenosť, a preto na ňu v zmysle § 42 CSP nebolo možné prihliadnuť.

5. Na odvolanie sťažovateľky Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. Stotožnil sa s jeho názorom a podotkol, že v prípade konateľa sťažovateľky nešlo o také zranenie, ktoré by bezprostredne ohrozovalo jeho zdravotný stav a znemožňovalo mu ospravedlniť sa z nariadeného pojednávania. Dodal, že sťažovateľka sa mohla ospravedlniť a požiadať o odročenie pojednávania aj dodatočne, v dňoch nasledujúcich po súdnom pojednávaní, a nie až po doručení kontumačného rozsudku znejúceho v jej neprospech (viac ako mesiac po súdnom pojednávaní). Vo vzťahu k námietke o miestnej nepríslušnosti poukázal na obsah spisu a na to, že Okresný súd Banská Bystrica ju pripisom z 13. októbra 2021, doručeným jej 29. októbra 2021, informoval o postúpení veci okresnému súdu. Na tento prípis sťažovateľka nereagovala a nevzniesla proti postúpeniu veci žiadne námietky. Ostala pasívna aj po tom, čo jej okresný súd doručil výzvu na vyjadrenie sa k replike žalobcu a predvolanie na súdne pojednávanie. Za situácie, keď sťažovateľka mala preukázateľnú vedomosť o postúpení veci a námietku miestnej nepríslušnosti uplatnila až v návrhu na zrušenie kontumačného rozsudku, nevyužila možnosť uplatniť túto námietku včas, hoci tak urobiť mohla.

6. Proti rozhodnutiu krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. e) CSP, pretože podľa jej názoru rozhodoval v jej veci nesprávne obsadený súd. Odvolací súd pochybil, ak za prvý procesný úkon, ktorý jej patril, považoval oznámenie súdu o postúpení veci, resp. oznámenie o termíne pojednávania, čo je v rozpore so znením § 41 CSP. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP videla v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu nezodpovedá požiadavkám spravodlivosti a má povahu svojvoľného rozhodnutia.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľky podľa § 447 písm. c) CSP. V súvislosti s námietkou o miestnej nepríslušnosti zdôraznil, že túto neskúma sám z úradnej povinnosti (okrem výlučnej miestnej príslušnosti), ale až po tom, čo túto námietku vznesie strana sporu pri prvom procesnom úkone, ktorý jej patrí. Takým úkonom je procesný úkon, ktorý mohla sťažovateľka vo vzťahu k súdu urobiť. Spravidla pôjde o vyjadrenie k žalobe alebo odpor proti platobnému rozkazu. Ak tento procesný úkon strana nevyužije, neposúva sa právo namietať miestnu

nepríslušnosť na ďalší procesný úkon, ktorý sťažovateľka reálne urobila. Preto sa najvyšší súd stotožnil s odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu. S poukazom na konkrétne body rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu dospel k záveru, že ich rozhodnutia netrpia ani vadami namietanej nepreskúmateľnosti, či arbitrárnosti.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti rekapituluje obsah jednotlivých rozhodnutí a opakuje argumentáciu uplatnenú v konaní pred všeobecnými súdmi. Napadnuté rozhodnutie podrobuje kritike tvrdiac, že najvyšší súd prakticky len zopakoval v dovolacom rozhodnutí závery obsiahnuté v rozhodnutiach odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie. Nevysvetlil však, ktoré z procesných úkonov súdu (oznámenie o postúpení veci a oznámenie o hlavnom pojednávaní) patrili sťažovateľke a zakladali jej povinnosť na tieto podania reagovať a súdu oznámiť, že zamýšľa namietat miestnu nepríslušnosť. Sťažovateľke nie je zrejmé, prečo si najvyšší súd zamieňa a neprípustne stotožňuje procesné úkony súdov s jej právom namietat miestnu nepríslušnosť pri prvom procesnom úkone, ktorý jej patril. Všeobecné súdy podľa sťažovateľky pochybili, ak uprednostnili význam procesného ustanovenia § 41 CSP pred dodržaním základných zásad a kritérií spravodlivosti.

9. Najvyšší súd sa rovnako zamietajúco vyjadril aj k ďalšiemu dovolaciemu dôvodu uplatnenému podľa § 420 písm. f) CSP. Podľa názoru sťažovateľky vychádzal z chybného výkladu a aplikácie § 277 ods. 2 CSP, nevysporiadal sa s jej odvolacími námietkami a nesprávne právne posúdil vecnú legitímáciu v konaní. Svojimi slovami zopakoval všetky konštatovania krajského súdu a okresného súdu, a preto nemohol dospieť k inému záveru než tieto súdy. Dovolací súd pri posudzovaní dovolania zlyhal, pretože sa preskúmaním dovolaním napadnutého rozhodnutia meritórne nezaoberal. Dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP, pričom podľa tohto ustanovenia možno dovolanie odmietnuť iba v prípade, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, čo nebol prípad sťažovateľky. Najvyšší súd tak dovolanie odmietol z dôvodu, ktorý nemal použiť a ani nemohol. Zmieňuje sa síce o námietke nedostatku aktívnej vecnej legitímácie, ale žiadnym spôsobom sa s ňou nevyrovnal a neuviedol, či dodržanie princípov právneho štátu umožňuje, aby rozsudok pre zmeškanie mohol byť vydaný bez toho, aby žalobca nemusel byť aktívne vecne legitimovaným subjektom. Napadnuté uznesenie je vo svojich dôvodoch neudržateľné a má neústavnú povahu, pretože nevyhovuje kritériám riadneho a zákonného rozhodnutia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľky o porušení jej práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktoré považuje za nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené. Sťažovateľka tiež vyjadruje nesúhlas s tým, z akého dôvodu bolo jej dovolanie odmietnuté.

11. V kontexte prezentovanej sťažnostnej argumentácie ústavný súd považuje v prvom rade za žiaduce zdôrazniť, že si plne uvedomuje úlohu najvyššieho súdu v civilnom procese, ktorý rozhoduje ako dovolací súd v už právoplatne skončenom spore. Rešpektuje aj jeho vlastnú diskreciu

vo vzťahu k posudzovaniu prípustnosti a dôvodnosti dovolania, čo však nevylučuje, aby ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti následne preskúmal, či právomoc najvyššieho súdu bola realizovaná ústavne konformným spôsobom. Pritom je nutné zdôrazniť, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej ani preskúmať, resp. či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

12. V súlade s uvedeným sa tak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zameril na posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody odmietnutia dovolania sťažovateľky. Po náležitom preskúmaní napadnutého uznesenia pochybenie ústavnoprávnej intenzity v posudzovanom prípade nezistil. Pritom ústavný súd uvádza, že sťažnostné námietky sťažovateľky boli obsahom i jej dovolacích námietok, s ktorými sa najvyšší súd riadne vysporiadal a jednoznačne vysvetlil, prečo ich považoval za nedôvodné.

13. Vo vzťahu k posúdeniu uplatneného dôvodu prípustnosti dovolania, ktorým sťažovateľka namietala, že v jej veci rozhodoval nesprávne obsadený súd, najvyšší súd zdôraznil, že spornosť spočívala v tom, či sťažovateľka ako žalovaná uplatnila námietku miestnej nepríslušnosti včas alebo nie. Pritom poukázal na relevantnú právnu úpravu, v zmysle ktorej súd miestnu príslušnosť (okrem výlučnej miestnej príslušnosti) neskúma sám z úradnej povinnosti, ale až po tom, ako túto námietku vznesie žalovaný pri prvom procesnom úkone, ktorý mu patrí (§ 41 CSP). Nadväzne sa zaoberal priebehom sporu, ktorý začal na Okresnom súde Banská Bystrica, následne pokračoval na okresnom súde, o čom bola sťažovateľka preukázateľne upovedomená, a v ďalšom jeho priebehu bola uznesením vyzvaná na vyjadrenie k replike žalobcu a zároveň predvolaná na pojednávanie (bod 19 napadnutého uznesenia). Na tieto procesné úkony sťažovateľka nereagovala a proti postúpeniu veci nevzniesla žiadne námietky, hoci v priebehu sporu mala viackrát vytvorený procesný priestor na ich uplatnenie. Neobstojí preto námietka sťažovateľky, že by najvyšší súd nevysvetlil, ktorý z procesných úkonov súdu jej mal založiť povinnosť reagovať na tieto podania. Za týchto okolností ústavný súd nehodnotí ako svojvoľný alebo ústavne neakceptovateľný ani záver najvyššieho súdu, podľa ktorého prvým procesným úkonom, ktorý žalovanému patrí, je procesný úkon, ktorý mohol žalovaný v sporovom konaní vo vzťahu k súdu urobiť, a pokiaľ ho nevyužije, neposúva sa toto právo namietat miestnu nepríslušnosť na ďalší procesný úkon, ktorý reálne urobil.

14. Sťažovateľka v dovolaní namietala nesprávne vyhodnotenie ospravedliteľnosti dôvodu zo strany všeobecných súdov, resp. jeho nedostatočné odôvodnenie. Posúdením tejto námietky sa najvyšší súd náležite zaoberal, pričom svoje rozhodnutie logicky a zrozumiteľne zdôvodnil (body 27 – 30 napadnutého uznesenia). V tomto smere sa neobmedzil iba na rekapituláciu záverov všeobecných súdov, tak ako to tvrdí sťažovateľka, ale s prihliadnutím na obsah spisu a predloženú lekársku správu aj on konštatoval, že okolnosti, ktoré preukázateľne nastali na strane konateľa

sťažovateľky deň pred súdnym pojednávaním, neboli takej intenzity, ktorá by mu bránila včas ospravedlniť svoju neprítomnosť na pojednávaní. Nešlo o taký druh zranenia, ktoré by bezprostredne ohrozovalo jeho zdravotný stav, vyžadovalo si neodkladnú hospitalizáciu a znemožňovalo mu napr. telefonicky včas (dokonca už deň pred pojednávaním) oznámiť svoju neúčast na pojednávaní. Prihliadal tiež na to, že sťažovateľka nepristúpila k ospravedlneniu svojej neúčasti ani dodatočne, v čase po vykonaní zákroku, ktorý prebehol bez komplikácií, ale učinila tak až viac ako mesiac po pojednávaní prostredníctvom návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie.

14.1. K samotnému posúdeniu ospravedlniteľného dôvodu neúčasti na pojednávaní už ústavný súd uviedol, že pod slovné spojenie „ospravedlniteľný dôvod“ neúčasti na pojednávaní nie je možné podriaďovať aj zhovievavosť, resp. benevolenciu konajúcich súdov v prospech jednej zo sporových strán. V takomto prípade je pre všeobecné súdy rozhodujúci aspekt reálnych možností, ktoré má sporová strana k dispozícii v danej situácii, t. j. telefonické, prípadne elektronické kontaktovanie súdu v deň zmeškaného pojednávania, resp. dostatočné časové okno na realizáciu takéhoto kontaktu (IV. ÚS 504/2021). Z napadnutého uznesenia vyplýva, že uvedenú okolnosť dôsledne posúdili všetky stupne všeobecných súdov, na ktoré sa sťažovateľka obrátila.

15. Najvyšší súd sa v odôvodnení napadnutého uznesenia vyrovnal aj s namietaným (ne)posúdením vecnej legitímácie, keď uviedol, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nezakladá skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočíva na nesprávnych právnych záveroch. Zdôraznil, že v takom prípade by sa dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP zamerané na odstraňovanie väd zmätočnosti bez náležitého zákonného základu stalo dovolaním podľa § 421 CSP, ktorého cieľom je náprava nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom, a aj to výlučne v druhovo definovanej otázke vecnej legitímácie. Navyše, v danom prípade bolo nevyhnutné prihliadnuť na osobitosť rozhodnutia pre zmeškanie, ktorému nepredchádza štandardné vykonanie dokazovania či právne posudzovanie merita veci. O takýto priebeh sa pripravuje sám sankcionovaný subjekt svojou procesnou pasivitou. Ak teda sťažovateľka bez kvalifikovaného ospravedlnenia nerešpektovala súdom uloženú povinnosť dostaviť sa na nariadené pojednávanie, musí niesť zodpovednosť vo forme vydania rozsudku pre zmeškanie so všetkými dôsledkami (vrátane neprejednania námietky vecnej legitímácie) a straty vplyvu na vedenie sporu.

16. Odôvodnenie napadnutého uznesenia tak poskytlo sťažovateľke dostatočné a ústavne konformné odpovede na všetky jej námietky súvisiace s jej návrhom na zrušenie kontumačného rozsudku, ktorého posudzovanie bolo predmetom rozhodovania všeobecných súdov.

17. Napokon ani námietka sťažovateľky, že najvyšší súd postupoval nesprávne, ak odmietol jej dovolanie z dôvodu podľa § 447 písm. c) CSP, nemá opodstatnenie. Pod formuláciou uvedenou v označenom ustanovení („smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné“, pozn.) má totiž zákonodarca na mysli prípustnosť predmetu dovolania, t. j. prípustnosť podľa § 420 – 423 CSP, a existenciu sťažovateľkou uplatnených dôvodov prípustnosti dovolania v uvedenej veci nezistil.

18. Ústavný súd konštatuje, že závery najvyššieho súdu tak, ako boli zhrnuté v predošlých odsekoch, sú dostatočne a zrozumiteľne zdôvodnené. Odmietnutie dovolania sťažovateľky najvyšším súdom neznamenal v okolnostiach posudzovanej veci porušenie ňou označených práv, pretože nebola zistená žiadna možnosť ich porušenia, ktorej reálnosť by mohol ústavný súd posúdiť

po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o porušení ňou označených práv. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

19. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. júna 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu